

Επαγγελματικός Αρχείος  
Μουσείου Ιωνίων  
Τ: Θεοφάνης  
Αθ. 1892 - 38-41.

Τό 'Εξάστρον'. Ο περιηγητής υετά εύνικής χαρᾶς καί ἐνδιαφέροντος παρατηρεῖ αὐτό σηλυθρίας, μέχρι Μεγάλου Σεύγυατος πεπυκνωμένας ἐπί τῆς παραθαλασσίας κώμας ελληνικας ἐντός βραχέος τόξου' τήν

συλλογήν δέ τούτων μέχρις ἵσως Γανοχώρων καί Χεροννήσου ἀναφέρει ὡς πολλάς καί εἰδαίμονας δι' ὃν διηλθον οἱ μύριοι ὅτε ἀνεῳχταν ἐκ Βυζαντίου, ὁ Πενοφών (57). Τό 'Εξάστερον ὡς γράφεται υπό τῶν κατοίκων, ἀπένει τῶν 'Επιθατῶν ἀποστολικῶν ὥριαίν ἀπόστασιν καί κεῖται πρός ἀνατολάς αὐτῶν, ἔγει δέ ἐγγύτατα τούς Αἴγιαλούς καί οἰκονομεῖον. Τό ὄνομα τῆς κώμης παρήχθη ἐκ τῶν κώμων αἵτινες υπῆρχον ἐπί τῶν βυζαντινῶν χρόνων ὡς νομίζεται, καί ὡς πλειάς τις ἐφαίνετο ἐκ τοῦ πελάγους, ὅθεν εἰρωνικῶς ἐκλήθησαν ἐξ ἀστρα· ὡς ἐκ θεομηνιῶν ἦ καί ἐξ ἄλλων περιστάσεων κατεστράφησαν αὐτοί παί συνεχωνεύθησαν κατόπιν εἰς μίαν κληθρῖσαν 'Εξάστρον. Καί μήπως 'Εξάπολις δένθη υπῆρχε κατά τόν μεσαιωνα καί νῦν Τρίπολις, καί τά πανέμοια; Οἱοι φρονοῦσιν ὅτι οἱ πρῶτοι κτίτορες κατήγοντο ἐξ "Αἴγιαλος", Επιδαύρου καί κατώκησαν πρό ἀνημονεύτων χρόνων· ἄλλοι διαβάζουσι τήν ὄνομασίαν "ἀληθές ρεῦμα" (σαχί τερέ) ἢ δίδουσιν σημαντικήν ἐξ ὄνείρου μεγιστᾶνος νικηφόρου καί λέγονται ὅτι τό Σάχτερος, τό νῦν τουρκικόν ὄνομα τῆς κώμης μετέτρεψαν οἱ "Βλληνοί" εἰς 'Εξάστρον· Οἱ τοῦρκοι μάλιστα μετέτρεψαν τινά ὄνοματα τῶν κολεων ἦ ἀφῆκαν τά αὐτά διαφοροτρόπως ἐρμηνεύοντες ὡς τήν 'Αρτάκην εἰς 'Βρτέκ, διότι εἶχε λέγουσι πολλά ὄρτυγια καί λοιπά. Ιστοροῦσιν οἱ σύγχρονοι 'Εξαστρινοί ὅτι Πιρί πασᾶς τις, λαβών τούς ὄπαδούς αὐτοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καί διανυκτερεύσας πλησίον τῆς τότε αὐτόθι ἐπαύλεως εἶδε καθ' ὑπνον ὅτι ὁ Σουλτᾶνος στενῶς ἐπολιορκεῖτο υπό τῶν Ουγγρῶν· ἀμέσως ἐσπευσε πρός τό μέρος καί ἔλυσε τήν πολιορκίαν σώσας οὕτω τόν κυριάρχην σύτοῦ· ὁ ἀντοκράτωρ ἐρωτήσας τόν μεγιστᾶνα, πῶς ἡδυνήθη νά μάθῃ τά περί αὐτοῦ ὡς ἐκ τῶν ἀτελῶν μέσων τῆς συγκοικωνίας καί τοῦ μήκους, ἔμαθε τά εἰκότα· τότε ὁ μεγιστάν ίκέτευσε τόν σουλτᾶνον νά ιδρύσῃ κώμην προνομιούσκον ἐπί τοῦ τόπου τοῦ ὄνείρου ψε καί ἐγένετο, καί ἐκ τῶν προνομίων μημονεύεται ὅτι ἀσυδοσία παρεχωρήθη εἰς τούς κτοίκους, συγχρόνως ἀπηγορεύετο υ-

πό διερχούντων στρατευμάτων ὁ τυμπανισμός, ώς θεωρουμένου τοῦ τόπου  
ἰεροῦ. Τό δηνομα καὶ ὁ χρόνος καὶ ἡ παράδοσις συμφωνεῖ μετά τῆς ιστο-  
ρίας· διότι κατὰ τάς ἀρχάς τοῦ στ· αἰῶνος ὑπῆρχε Πιρί πασᾶς, συνετός  
Βεζύρης τοῦ σουλτάνου Δελίμ τοῦ Α·, αὐτός δέ πρῶτος στόλον μέγαν ἐποιή-  
σατο καὶ ναύσταθμος ὑπ' αὐτοῦ ὥρισθη ἡ σημερινή θέσις τοῦτον Κωνσταντί-  
νουπόλει ναυστάθμουν. Ο Πιρί πασᾶς ἦν σημαντικώτατος διότι ἐθεωρεῖτο  
δεύτερος κυριάρχης μετά τόν σουλτάνον· τό 1521 δέ ἐκηρύχθη πόλεμος  
ὑπό τῶν τούρκων κατά τῆς Οὔγγαρίας, τότε ἐξεστράτευσεν ὁ σουλτάνος Σου-  
λεϊμάν ὁ μεγαλοπρεπής κατ' αὐτῶν μετά τοῦ Πιρί πασᾶ· ἐκυρίευσαν τό Βε-  
λιγράδιον καὶ οἱ κάτοικοι ἐγκατεστάθησαν εἰς ὅμιλουν συνοικίαν τῆς  
Μόλεως καὶ ἄλλοι δέ ἀλλαχοῦ. Αὐτός ὁ ἴδιος εἶναι ο Πιρί πασᾶς ὁ ἰδρύ-  
σας τό ἐν ζηλυζρίδι κόλλιστον φερώνυμον τόν τέμενος, ἐπίσης ὧκοδουμή-  
σατο τό ὅμιλον νῦν προάστειον καὶ τοῦτον ἐν Κωνσταντίνουπόλει (58).

Μετώκησε λοιπόν δύο τρεῖς οἰκογένειας Μαγνάρων, ὧν τά δύναματα καὶ αἱ οἰκογένειαι ὄρθοδοι εἰσι πλούσιαι, διόρθωτής ταύτης Περί πασᾶς παρά τό ρεῦμα ἔφ' οὗ τό δύναται, ἐξ οὗ μέχρι τοῦτο ρεῦμα τῶν Οὔγγρων ὀνομάζεται, τουρκιστί ταραχής δερές· συνάμα δέ διέταξε περιοίκους Ἑλληνας ἀφόβως καὶ θοι ἵνα οἰκήσωι καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος σιῶνος δέν πόρου μει τριάκοντα Ἑλληνικάς οἰκογένειας κατά τήν ιαπυρίαν τῶν γεροντοτέρων· ἀποδοτέον δέ τήν αὕξησιν καὶ τόν σχετικόν πλούτισμόν καὶ κώμης ταύτης ὡς ἐκ τοῦ προσφόρου τῆς γῆς πρός καλλιέργειαν τῆς απέλου. Ἀλλά καὶ Ιεροπόταμος, τουρκιστί Σάχτερος, ἐν τὸν ὄντα μάση ὑπό τοῦ θεωρουμένου ιδρυτοῦ τό Ἐξάστρον καὶ ὀκήθη δέν σημαίνει ὅτι καὶ πρώην ἦν ἀκατοίκητον ἐν τοιούτον εὐγενές μικρόν Μυριόφυτον.

Τά ἐξάστρον κώνη κομψή καὶ ἐρατεινή ἔστιν ὡς ἔχουσα ὥραια κτίρια  
κλῖμα ἐξαίρετον, ἀνθρώπους ρωμαλέοντς, ὅδατα ἀφθονα καὶ ὑγιεστατα ἄτι-  
να ἀρδεύοντι τούς ἐγγύς κῆπους καὶ ἀμπρός· τὴν δέ καλονήν τοῦ τόπου  
κάλαμος μόνος ποιητοῦ δύναται ἵνα ἐξυμνήσῃ. Ενοικεῖται υπό 350 ἀληνι-  
κῶν οἰκογενείῶν αἵτινες ἔχουσι ναόν, ἀφιερωμένον τῷ πρωτομάρτυρι ἀγί-

ως δτεωσάνφ, κτισθέντα δέ τό 1844. παρά τήν κώμην ἐντός δασυλλίων ἐν οἵς θεότης κατοικεῖ ὡς ἐν μέσῳ ἀλσεων ναΐδια δύο, πρωτομάρτυρος καὶ σείπαρθένου. Διθινα καὶ εὔκτιστα εἰνε τά ἐκπαιδευτήρια· φοιτῶσι δέ εἰς μέ τό ἀστικόν τῶν ἀρρέων 85 μαθηταί, εἰς δέ τό νηπιοπαρθεναγωγεῖον 198 ἀμφορέων τῶν γενῶν· διδάσκουσι δέ εἰς μέν τοῦτο τρεῖς καὶ ἑκεῖνο δύο διδάσκαλοι (59) ὃν ἥ πισθοδοσία ἐτησίως δέν ὑπερβαφνει τάς 180 λίρας ~~αἱτινες~~ προσπορίζονται ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ ναοῦ καὶ ἐν τοῦ ἀντιτίμου τόπων βοσκῆς. Αἱ σταφυλαί τοῦ Ἐξαστρου διαφημίζονται καὶ ἐν τῇ πρωτευούσῃ διά τήν γεῦσιν, γιακουντσάκι οὐζουμί λεγόμεναι, καὶ εἰς ἐπέκεινα τῶν ὀκτώ χιλιάδων λιρῶν ὑπολογίζεται ἡ ἔξαγωγή αὐτῶν.

Κλήπατα κέκτηνατι ~~αἱτινες~~ τῶν ἔξη ἐκατομμυρίων ~~αἱτινες~~ ὃν ὁ πλουσιώτατος ὄγδοηκοντα χιλιάδων τοιούτων κατέχει. Νόστιμοι τῶν πέριξ εἰσθ καὶ οἱ οἴνοι ὃν ἡ παραγωγή ἀναβαίνει πέρα τῶν δύο ἐκατομμυρίων ὀκάδων κατ' ἕτος· ἀπό δέ τοῦ 1882 ἥρετο ~~αἱτινες~~ ἔξαγωγή γίνεται εἰς Βορδώ τῆς Γαλλίας τοῦ προρρηθέντος προϊόντος κατά τό ἥμισυ ποσόν, καὶ ἡ τιμή διακυμαίνεται πεταξύ τεσσάρων ~~αἱτινες~~ διάδεκα γρεσίων τό μέτρον ὅ ισοδυναμεῖ ὀκτώ ὀκάδας. Τά σιτηρά δέν ~~αἱτινες~~ πρός διάθρεψιν τῶν κατοίκων, τά δέκατα ~~αἱτινες~~ τῶν σταφυλῶν ἐπωλήθησαν (φω ) ἀντί 1070 λιρῶν καὶ ~~αἱτινες~~ 1300. Η ἔρρυθμος χώραίσ τῶν πέντε κωμῶν ὡς Ἐπιβατῶν, Ἐξαστρου, Δελλιωνῶν, Αίγινα~~κῶν~~ καὶ Οίκονουείου δύναται ~~αἱτινες~~ παραγάγειον κατά μέσον ὅρον ~~κατ'~~ ἕτος ὑπεράνω τῶν 3.000.000 ὀκάδων. Διακρίνεται ἡ κώμη σύτη ἐπί γιναίκειφ ὠραιότητι καὶ εύσωμίφ ἀνδρικῆ, ~~αἱτινες~~ προσόντα ὁ περίεργος ~~αἱτινες~~ θλέπει συνηθέστερον ἐπί τῆς λεωφόρου, ~~αἱτινες~~ τίς ἔχει μῆκος δύο νέων σταδίων πως καὶ συνδέει τήν κώμην πετά τῆς ἀκτῆς, ἐφ' ἣς γίνεται ὁ περίπατος.

(57) Κύρ. Αν. Ζ. γ'. 40

(58) Κωνστ.)π. Σ.Δ.Β. τ., β'; σ, 15

(59) Τό 1890 εδίδαξαν : Αναστάσιος Γ. Γεμεντζόπουλος, διευθυντής ἔγγρωτος καὶ τελειόφοιτος Μ.Γ. Σ., Εύλαμπιος Χ. Μαλακόπουλος, Ζαφείριος Αθανασιάδης, Φανή Σ. Καρυοφύλλου καὶ η ἔγχωριος ζοφία.